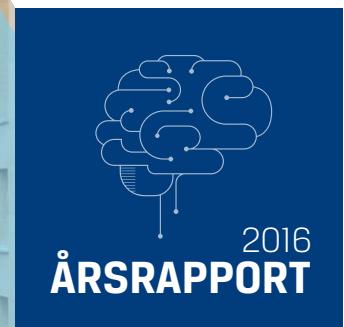

ØKOKRIM

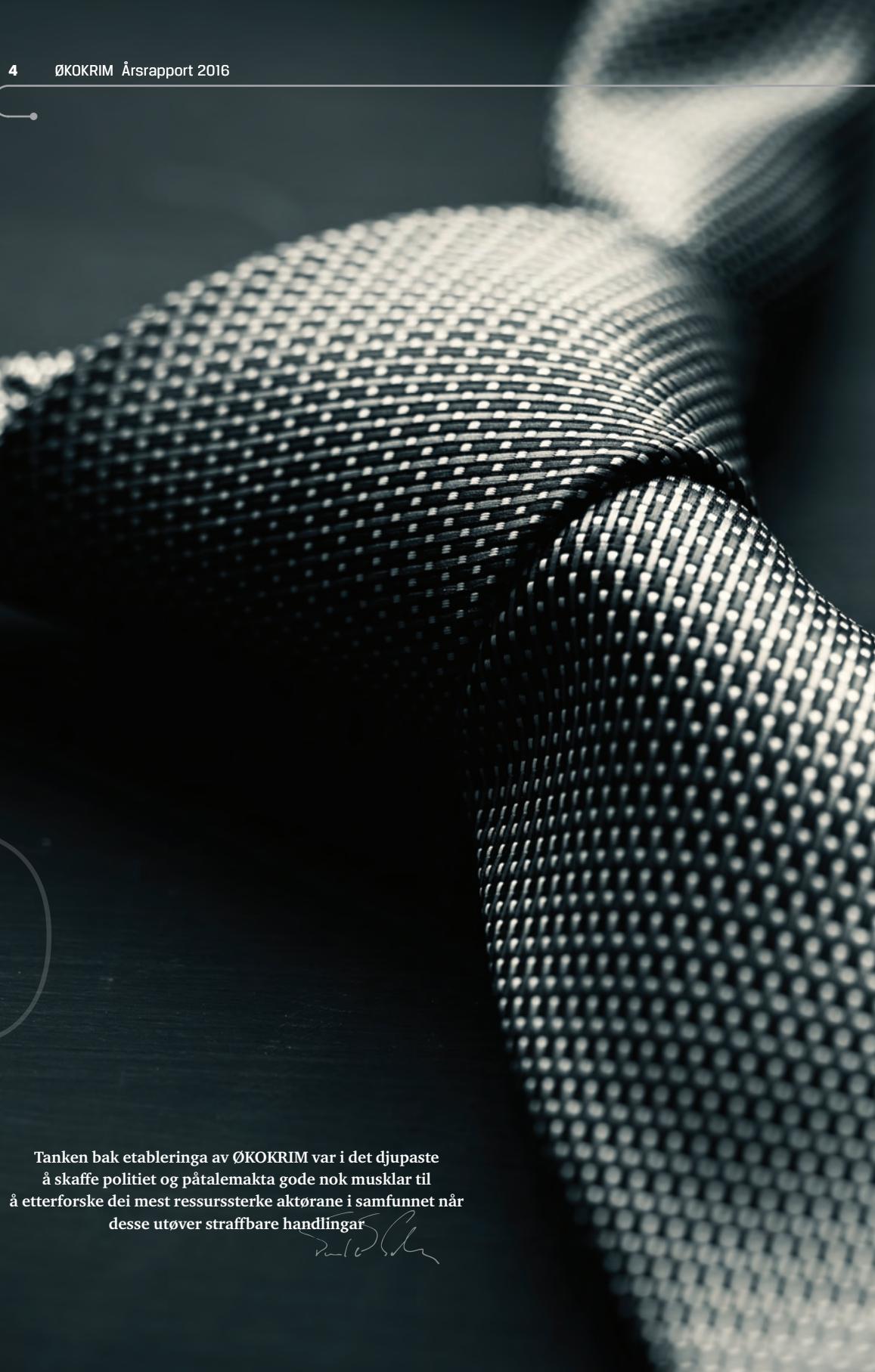
Verner viktige verdiar

Innhold

Forord	5
ØKOKRIM i tal 2016	6
Bistand til 20 politidistrikt	9
NTAES etablert	11
Samarbeid ga flere MT-rapportar	13
Gangen i ei ØKOKRIM-sak	14
Internasjonal etterforsking i Yara-saken	19
EMD heldt fast på resultatet frå Høgsterett	21
Skattesvik for 59 millioner	23
Tilbakelevering frå Nederland	23
Skjerpa straff for ulovleg ulvejakt	25
Panama Papers	27
ØKOKRIM og media	29

Tanken bak etableringa av ØKOKRIM var i det djupaste å skaffe politiet og påtalemakta gode nok musklar til å etterforske dei mest ressurssterke aktørane i samfunnet når desse utsøver straffbare handlingar

Forord

ØKOKRIM har, som i tidlegare år, også i 2016 nytta mesteparten av ressursane sine til å etterforske og aktorere straffesaker om alvorleg økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, med mange dagar i retten. Det er også brukt vesentlege ressursar på bistand til andre politistyrkar i inn- og utland, og talet på bistandssaker har auka. Ressursane vi har rådd over, har vi fordelt mellom eigne saker og bistand, og denne balansen er ei årsak til at talet på nye sakskompleks i 2016 er lågt.

Tanken bak etableringa av ØKOKRIM var i det djupaste å skaffe politiet og påtalemakta gode nok musklar til å etterforske dei mest ressurssterke aktørane i samfunnet når desse utsøver straffbare handlingar. Opplever den jamne borgaren at desse går fri mens dei mindre ressurssterke må stå til ansvar for eventuelle lovbrøt, tapar heile strafferetsapparatet legitimitet.

Det største fortronnet med ØKOKRIM er kombinasjonen av tre faktorar: tverrfaglege etterforskningsteam med nasjonal spisskompetanse der saksbehandlinga vert

styrt av personell som presenterer saka for domstolane, ofte Høgsterett i siste instans, eit dedikert fokus mot alvorleg økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, så ressursane ikkje vert dregne mot andre kriminalitetsområde, og tilstrekkeleg sjølvstende til å kunne handtere saker som involverer høgtståande leirarar i samfunnslivet.

Medarbeiderane ved ØKOKRIM er opptekne av å heile tida utvikle ny arbeidsmetodikk og nye løysingar og kontinuerleg forbetra kvaliteten. Dette kan også gje ein stor meirverdi til dei nye øko-fagmiljøa med det same ansvarsområdet som no vert etablerte i dei 12 nye politidistrikta. Kriminalitetsutviklinga på desse områda – både lovbrøt som rammar fellesskapet, og lovbrøt som rammar næringsliv og private – talar for at høvet no vert brukt til å gjøre den samla politiinnsatsen vesentleg sterkare.

ØKOKRIM-sjef **Trond Eirik Schea**

ØKOKRIM i tal 2016

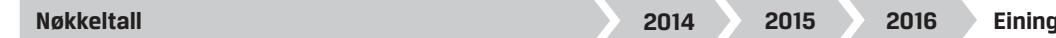
Ressursar

Budsjett (heimla tildeling per 31. desember)*	2014	2015	2016	Eining
- Lott til lønnskostnadar:	112 579'	120 380'	116 301'	Tusen NOK
- Lott til driftskostnadar:	38 245'	33 179'	35 979'	Tusen NOK
Årsverk (tilsette per 31. desember)	144	145	145	Antall

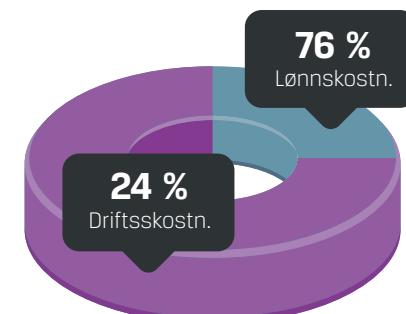
* Øyremerka midlar er ikke medregnet.

Resultater

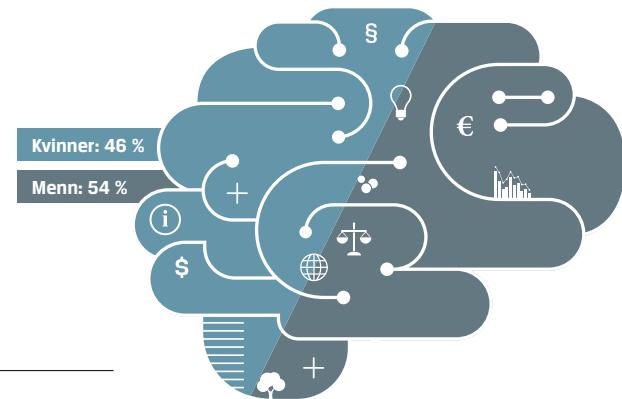
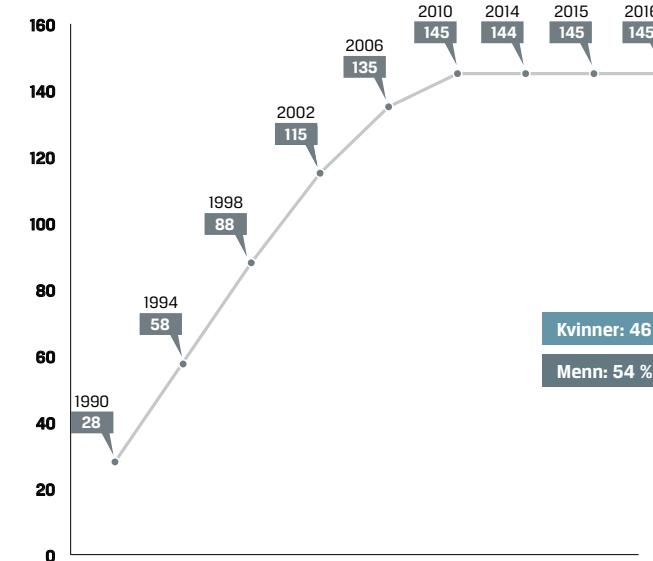
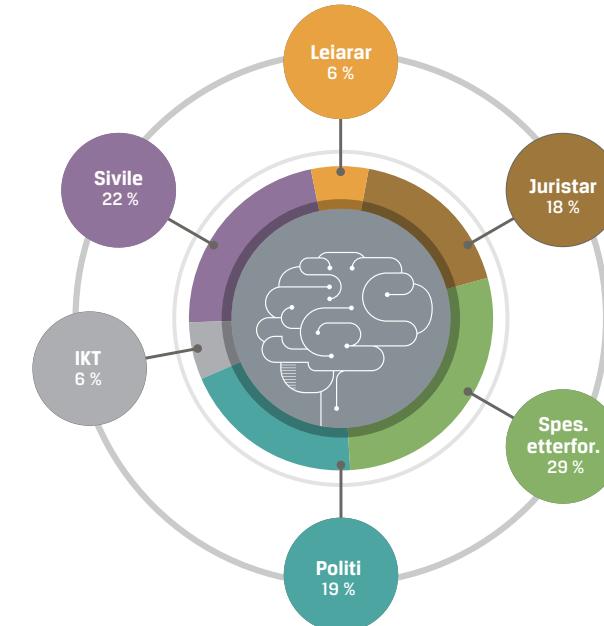

Sakskompleks under etterforskning	25	27	27	Antall
Nye sakskompleks	25	15	12	Antall
Saksbehandlingstid	248	298	313	Dager
Oppklaring	88	92	95	%
Påtalevedtak (positive)	41	20	29	Antall
Rettssaker (tingrett, lagmannsrett, Högsterett)	28	30	20	Antall
Rettskraftige avgjerder	31	35	35	Antall
Fellande dom i rettskraftige avgjerder	94	85	71	%
Rettskraftige økonomiske reaksjonar	1 575**	84	69	Mill. NOK
Bistandssaker	57	47	64	Antall
Meldingar om mistenkjelege transaksjonar	5 795	4 714	8 776	Antall

** Talet inkluderer idømd erstatning etter gjenopning og ny rettskraftig dom i Finance Credit-saken.

Hjernekrafa ved ØKOKRIM

Den mest omfattande saka gjaldt bedrageri for over 300 millionar euro i fleire EU-land.

Forord
ØKOKRIM i tal
Bistand og samarbeid
Gangen i ei ØKOKRIM-sak
Saker 2016
ØKOKRIM og media

Bistand til 20 politidistrikt

I 2016 fekk 20 forskjellige politidistrikt bistand frå ØKOKRIM i ulike miljø- og økosaker, som omfatta eit breitt spekter av økonomiske straffesaker, men også andre, større etterforskingar av menneskehandel (prostitusjon) og ei sak som omfatta fleire politidistrikter der det vart teke store beslag av ulovlege våpen og ammunisjon.

To statsadvokatembete og Spesialeininga for politisaker fekk bistand frå ØKOKRIM i fjor. ØKOKRIM og Kripo samarbeidde i ei større arbeidslivskriminalitetssak der ein forventar tiltale i løpet av våren 2017, og støtte vart også givne i Lime-saka som gjekk for hovudforhandling storparten av året.

ØKOKRIM handterer også rettsoppmodingar frå utlandet, og gav bistand til 18 ulike land. Den mest omfattande saka gjaldt bedrageri for over 300 millionar euro i fleire EU-land.

NTAES vart etablert som eit ledd
i regjeringa si strategi
mot arbeidslivskriminalitet.

NTAES etablert

Som eit ledd i regjeringa sin strategi mot arbeidslivskriminalitet vart det i januar 2016 avgjort å etablere Nasjonalt tverretatleg analyse- og etterretningscenter (NTAES) ved ØKOKRIM. Andre deltagande etatar er skatteetaten, tolletaten, NAV, Arbeidstilsynet og Politidirektoratet. NTAES vart opna i juni i fjor.

Den kraftige auken i talet på MT-rapportar skriv seg nok både frå at dei rapporteringspliktige i dag har betre kunnskap om kva trussel kvitvasking og terrorfinansiering utgjer, og at oppfølginga og dialogen mellom de i rapporteringspliktige og styresmaktene i dag har vorte betre.

MT-rapporter

Verksemdområde	2016
Advokatar m.fl.	12
Andre jf. kvitvaskingslova §4	67
Bankar	6 292
E-pengeføretak	0
Forhandlarar av gjenstandar	62
Forsikringsselskap	68
Meklarar	134
Rekneskapsførarar	69
Revisorar	50
Verdipapirføretak mv.	9
Verks. for betalingsformidling	2 013
SUM MT-rapporter	8 776

Samarbeid ga fleire MT-rapportar

Talet på rapportar om mistenkjelege transaksjonar (MT-rapportar) til Eininga for finansiell etterretning (EFE) i ØKOKRIM auka frå 4 714 i 2015 til 8 776 i fjar. Rapportane frå dei rapporteringspliktige, til dømes bankar, advokatar, verdipapirføretak og eigedomsmeclararar, er eit viktig element i eit godt fungerande, nasjonalt regime mot kvitvasking. Den kraftige auken i talet på MT-rapportar skriv seg nok både frå at dei rapporteringspliktige i dag har betre kunnskap om kva trussel kvitvasking og terrorfinansiering utgjer, og at oppfølginga og dialogen mellom dei rapporteringspliktige og styresmaktene i dag har vorte betre.

Gjennom samarbeidet med sentrale aktørar i eigedomsbransjen opplever ØKOKRIM eit sterkt engasjement, og resultatet er ei tredobla auke i rapporteringa frå eigedomsmeclarane.

Sjølv om talet på MT-rapportar totalt aldri har vore høgare, er det grunn til å understreke at kvaliteten på rapporteringa framleis er svært varierande, og at nokre produktområde og grupper av rapporteringspliktige er nær sagt fråverande, utan at ØKOKRIM ser noko naturleg forklaring på dette.

Verksemda ved EFE har i 2016 i tillegg til å dekke nasjonale etterretningsbehov, vore prega av arbeidet med den nye, nasjonale trusselvurderinga og med regjeringa sin nasjonale strategi for kamp mot kvitvasking, finansiering av terror og finansiering av spreiing av masseøydeleggingsvåpen. EFE deltok også i Kvitvaskingslovutvalet som i desember leverte utgreiinga NOU 2016: 27 «Ny lovgivning om tiltak mot hvitvassing og terrorfinansiering II».

Gangen i ei ØKOKRIM-sak

Saksinntak

Moglege straffbare tilhøve vert melde til ØKOKRIM av selskap, personar, konkursbo, departement eller kontrollorgan, som til dømes Finanstilsynet, skatteetaten og Lotteri- og stiftelsestilsynet. ØKOKRIM kan sjølv prioritere kva saker som skal etterforskast, og hadde ved årsskifte 27 sakkompleks under etterforsking.

Etterforskning

ØKOKRIM kan gjennomføre ransaking og ta beslag, ofte i form av databasar, PC-ar, mobilar og liknande. Mistenkte og vitne vert avhøyrte, og mange saker vert òg etterforska i utlandet. I denne fasen av saka vil den som vert mistenkt for straffbare handlingar, ofte ha status som sikta. Saksbehandlingstida frå saka vert teken imot og til påtale er vedteken var i 2016 313 dagar i gjennomsnitt.

Påtalevedtak

Når etterforskinga er ferdigstilt har straffesaka fleire mulige utfall: Saka kan leggjast vekk, den sikta kan bli lagd eit førelegg (eit tilbod om å vedta ei bot), eller han eller ho kan bli sett under tiltale. ØKOKRIM tek berre ut tiltale når den påtaleansvarlige er overtydd om at den sikta har straffskuld, og meiner straffskulda kan provast i retten. Straffesaka kan også avgjerast utan tiltale og hovudforhandling, som ei tilståingssak, såframt vilkåra for det er innfridd.

I retten

Etter at ein tiltale er teken ut, vert det fastsett tid og stad for irteteføring for domstolane. Ein tiltalt kan finnast skuldig eller delvis skuldig eller frifinnast. Straffesaka vert først behandla av tingretten, men utfallet kan ankast til lagmannsretten og deretter til Högsterett. 12 av dei 20 sakene ØKOKRIM førte for retten i 2016, var ankesaker.

Rettskraftig dom

Tiltalte kan bli endeleg frifunnen eller få idømd fengselsstraff (med eller utan vilkår, eller i kombinasjon), bot, inndraging, sakskostnader og rettstap. Det er Kriminalomsorga som kallar inn til straffgjennomføring. Dersom visse vilkår er innfridd, kan også Gjenoptakingskommisjonen gjenopne ei rettskraftig straffesak. Domfellingsprosenten i ØKOKRIM-saker ligg på 83 prosent i gjennomsnitt for dei siste tre åra.

Yara-saka er den mest alvorlege korruptionssaka som er pådømd i Noreg med tanke på det omfattende beløpet stikkpengane kom seg på.

Forord
ØKOKRIM i tal
Bistand og samarbeid
Gangen i ei ØKOKRIM-sak
Saker 2016
ØKOKRIM og media

Internasjonal etterforsking i Yara-saken

I desember 2016 fann juryen i Borgarting lagmannsrett den tidlegare juridiske direktøren i det børsnoterte selskapet Yara International ASA skuldig i to høve av grov korruption i Libya og India. Yara-saka er den mest alvorlege korruptionssaka som er pådømd i Noreg med tanke på det omfattende beløpet stikkpengane kom seg på. Omfanget kom av at betalingane var utført av eit medlem av konsernleiinga i eit børsnotert selskap og det dreidde seg om stikkpenger til høgtståande maktpersonar. Stikkpengane som vart tilbudd, hadde eit omfang på vel 43,5 millionar kroner, og vart kamuflerte som agentonorar. Tre andre personar vart frikjende. I dommen, som vart avgjort i januar 2017, vart den tidlegare juridiske direktøren dømt til sju års fengselsstraff. Dommen er anka til Høgsterett og er dermed ikkje rettskraftig.

Yara vedtok i januar 2014 eit førelegg frå ØKOKRIM på til saman 295 millionar kroner for tilhøva dommen omfatta, og for eit tilhøve som gjaldt stikkpengar betalt til ein leverandør i Russland.

ØKOKRIM har gjennomført ei omfattende internasjonal etterforsking i saken, og fått stor hjelp frå styremakten i Sveits, Frankrike og USA for å avdekke dei faktiske tilhøva. I alt 13 jurisdiksjonar har bistått ØKOKRIM i etterforskinga.

I ei avgjerd som vart offentlegett i november 2016, avgjorde Den europeiske menneskerettsdomstolens storkammer (EMD) at Noreg ikkje hadde handla i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

EMD heldt fast på resultatet frå Høgsterett

I ei avgjerd som vart offentlegett i november 2016, avgjorde Den europeiske menneskerettsdomstolens storkammer (EMD) at Noreg ikkje hadde handla i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) protokoll 7 artikkel 4 (*saka A and B v. Norway, applications nos. 24130/11 and 29758/11*) i behandlinga av to ØKOKRIM-saker der to personer vart dømde for grovt skattesvik. Parallelt med strafforfølginga vart likningane deira endra, og dei to fekk administrativt fastsett 30 prosent tilleggsskatt etter likningslova. Vedtaka om tilleggsskatt vart ikkje påklaga, og sakene om tilleggsskatt vart avslutta før straffesakene var over. Personane meinte at behandlinga av straffesakene skulle ha vore avslutta som følgje av at dei vart pålagde tilleggsskatt, ettersom ei vidare forfølging i straffesakene ville stri mot EMK sitt forbod mot gjenteken strafforfølging. Høgsterett behandla i 2010 dette spørsmålet i ei sak mot ein av dei to, men kom samråystes til at ei vidare behandling og avgjerd av straffesaka ikkje var i strid mot forbodet i EMK mot gjenteken strafforfølging, ettersom det var nær sakleg og tidsmessig samanheng mellom forfølgingane. Spørsmålet som skulle avgjerast i EMD, var om ei slik parallelforfølging i desse sakene var i strid med EMK. EMD sa seg samde i resultatet Høgsterett kom fram til i 2010.

Skattesvik for 59 millionar

I 2016 fall det dom i tre ØKOKRIM-saker der personlege skattytarar var tiltalte for omfattande skattesvik med skatteunndragingar på til saman 59 millionar kroner. Den største saka var på 37 millionar. Personane vart kvar for seg dømde til fengselsstraff på tre, to og fire og eit halvt år. I dei to første sakene vart ein mindre del av straffen sett på vilkår. To av dommane er rettskraftige.

Tilbakelevering frå Nederland

Ein nederlendar hadde teke med seg heim ein tilverka reiskap og noko anna gammalt gevirmateriale frå ein freda slakteplass på Hardangervidda. Då norske kulturminnestyresmakter vart kjende med tilhøvet, vart personen meld til Vest politidistrikt for brot på reglar i kulturminnelova og reglane om underslag i straffelova.

Kulturdepartementet sende krav om tilbakelevering til nederlandske styresmakter via EU sitt informasjons-system for den indre marknaden, IMI. ØKOKRIM har i denne prosessen hjelpt til med koordinering mellom partane og ytterligare hjelpe mellom anna til Kulturdepartementet i arbeidet med tilbakeleveringa. Den tilverka reiskapen vart tilbakelevert i august i fjor. Det er første gang Noreg gjer bruk av direktivet sine reglar om tilbakelevering, og det er første gang ein nyttar IMI-systemet på kulturgjenstandar.

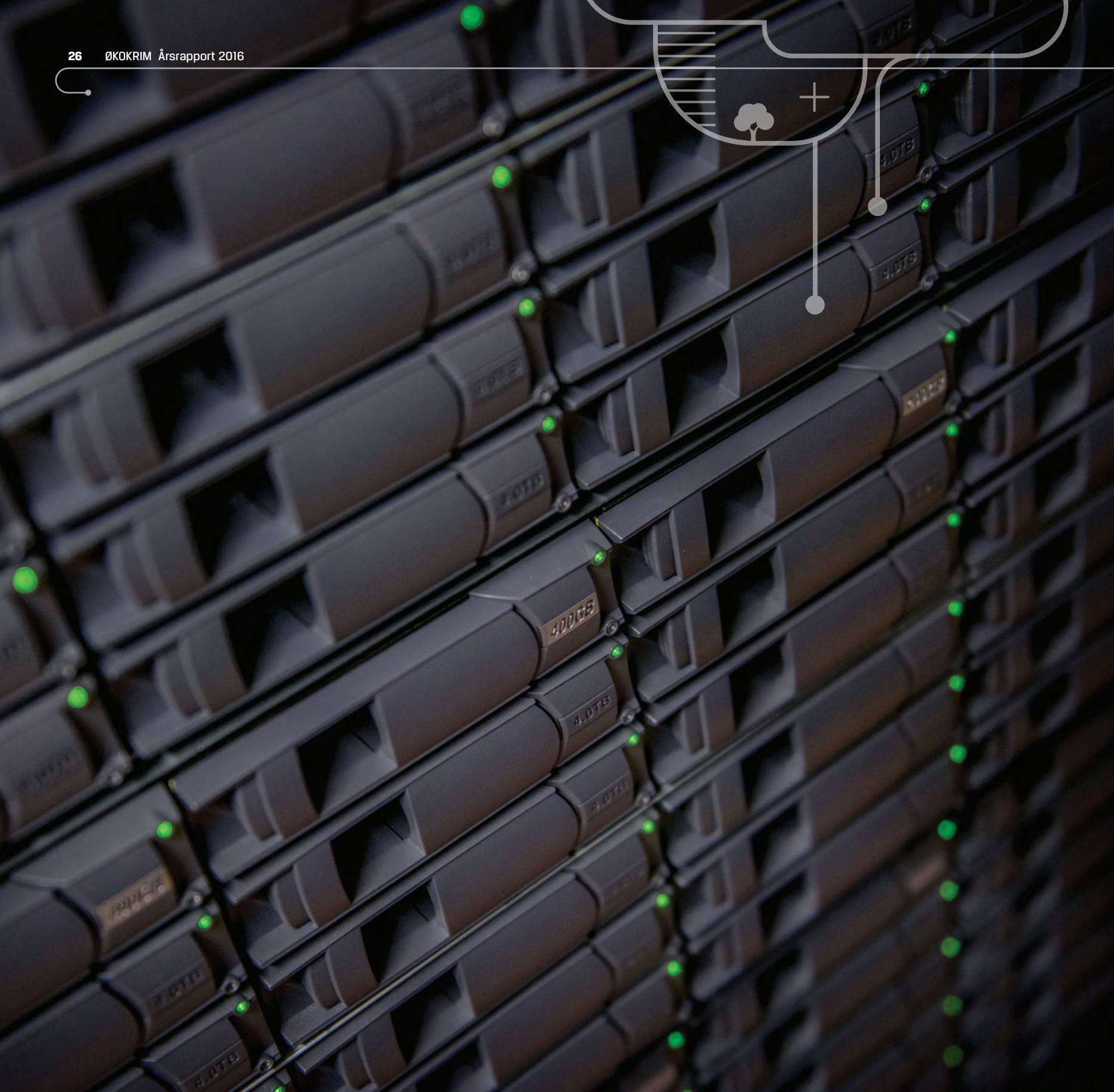

Det at Høgsterett dømmer etter straffelova § 152b, som har ei strafferamme på inntil seks år fengsel, er eit viktig signal.

Skjerpa straff for ulovleg ulvejakt

I september i fjor avsa Høgsterett ein av dei viktigaste miljøkriminalitetsdommene i Noreg (dom i Høgsterett av 1. september 2016). Høgsterett skjerpa straffene for fire menn som var domfelte for ulovleg jakt på tre ulvar i Elverum i februar 2014. Tilhøva gjaldt forsøk på felling, ettersom ingen ulv vart skoten. Hovudårsaka til at straffen vart skjerpa, var at jakta, slik Høgsterett såg det, skulle straffast etter straffelova og ikkje etter naturmangfaldlova. Straffene er frå fire månadar til eitt års vilkårslauast fengsel. I tillegg vart dei fire mennene frådømde jaktretten for ein lengre periode. Dei vart dømde for forsøk på avliving av ulv etter straffelova (1902) § 152b, som vert kalla generalklausulen, altså alvorleg miljøkriminalitet.

Det at Høgsterett dømmer etter straffelova § 152b, som har ei strafferamme på inntil seks år fengsel, er eit viktig signal om at denne typen miljøkriminalitet må takast på alvor og straffast strengt.

Panama Papers

3. april i fjor kunne media verda over publisere avsløringer fra den største dokumentlekkasjen gjennom tidene; Panama Papers. 11,5 millionar dokument vart slepte ut frå advokatfirmaet Mossack Fonseca i Panama.

ØKOKRIM har i 2016 vore i jamn kontakt med skattemyndighetene om moglege skatteunndragingar knytte til Panama Papers. ØKOKRIM meiner framleis at bruken av skatteparadis er utbredt for å unndra verdier frå fellesskapet. Ved å flytte inntekt og formue til selskap i skatteparadis vert det vanskelegare for norske styresmakter å fastsette riktig skatt. ØKOKRIM og skattemyndighetene bidrar internasjonalt, blant anna i Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), med å finne løysingar som gjev betre høve til å avdekke slike tilhøve på tvers av landegrensene.

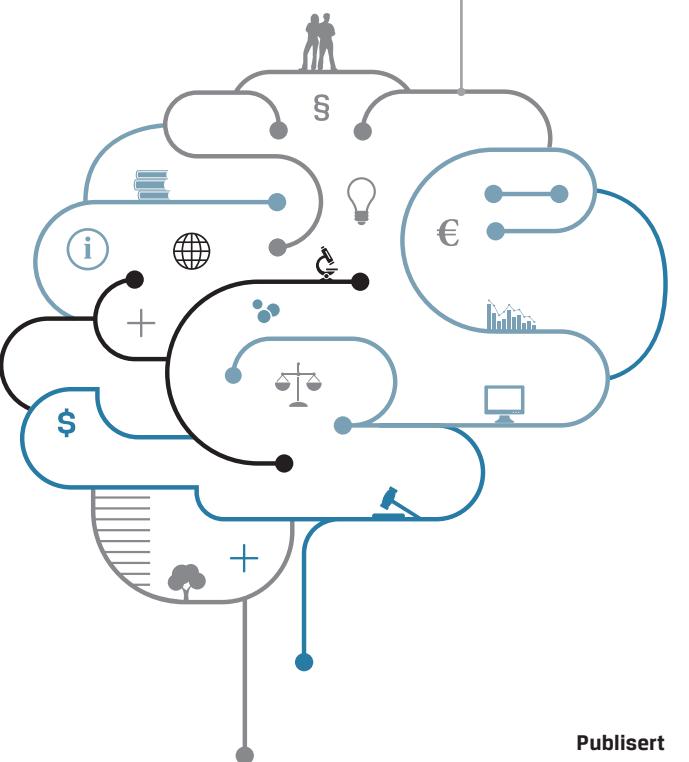

Forord
ØKOKRIM i tal
Bistand og samarbeid
Gangen i ei ØKOKRIM-sak
Saker 2016
ØKOKRIM og media

ØKOKRIM og media

ØKOKRIM opplever stor interesse for straffesakene våre fra media. I 2016 skrev papiravisene over 1600 saker om ØKOKRIM, ifølge Atekst. Med dekninga fra radio, TV og nettavisar har Opoint registrert til saman vel 5000 mediesaker i fjor. Nettavisene er den største mediekanalen og står for vel halvparten av sakene. ØKOKRIM legg ut omtalar av alle tiltalar og dommar på si eiga nettside, og nyttar dei sosiale media Twitter og LinkedIn for å formidle nyhende, stillingsutlysingar og liknande informasjon.

Publisert
Mars 2017

Trykk
200, Print House

Foto og illustrasjon

Gorm K. Gaare, Berlin, EUP-Berlin GbR
S. 28: Finansavisen/Iván Kverme
S. 4, 22 og 24: Shutterstock.com

Kontakt oss

Post: Pb. 8193 Dep, NO-0034 OSLO / **Besøk:** C.J. Hambros plass 2 C, NO-0164 OSLO

Resepsjon: +47 23 29 10 00 / **Desk:** +47 23 29 11 00 / **Faks:** +47 23 29 10 01

E-post: post.okokrim@politiet.no / desken.okokrim@politiet.no

Nettside: www.okokrim.no

